

Algılanan Stres Testinin Makine Öğrenmesi ile Analiz Edilmesi

Toygar Tanyel

Bilgisayar Mühendisliği, Yıldız Teknik Üniversitesi
tanyel.med.ai@gmail.com

Özetçe—Bu çalışmanın amacı, 150 kişinin algıladığı stres seviyesini belirlemek ve Türkçeye uyarlanmış sorulara verilen yanıtları makine öğrenmesi ile analiz etmektir. Test, 14 sorudan oluşur ve her bir soru 0 ile 4 arasındaki bir ölçekte puanlanır. Bu da toplam puan aralığını 0-56 olarak belirler. Bu sorulardan 7 tanesi negatif bağlamda formüle edilmiş ve bu doğrultuda puanlanırken, kalan 7 tanesi pozitif bağlamda formüle edilmiş ve puanlama ters şekilde yapılmıştır. Test ayrıca algılanan özyeterlik ve stres/rahatsızlık algısı olmak üzere iki alt faktörü belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Bu araştırmanın temel hedefleri, yapay zeka tekniklerini kullanarak test sorularının eşit öneme sahip olmayabileceğini göstermek, hangi soruların yanıtlanırken toplumsal anlamda farklılık gösterdiğini makine öğrenimi ile ortaya koymak ve sonuç olarak psikolojik olarak gözlemlenen belirgin kalıpların varlığını göstermektir. Bu çalışma, testin makine öğrenmesiyle tekrarlanması ile mevcut psikoloji literatüründen farklı bir perspektif sunmaktadır. Ayrıca, algılanan stres testinin sonuçlarını yorumlamada kullanılan ölçeğin doğruluğunu sorgulamakta ve test sorularının önem sıralamasındaki farklılıkların göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu çalışmanın bulguları, stresle başa çıkma stratejileri ve terapötik yaklaşımlar açısından yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Kaynak kod: <https://github.com/toygarr/pp1-r-stressed>

Anahtar Kelimeler—algılanan stres, makine öğrenmesi.

Abstract—The aim of this study is to determine the perceived stress levels of 150 individuals and analyze the responses given to adapted questions in Turkish using machine learning. The test consists of 14 questions, each scored on a scale of 0 to 4, resulting in a total score range of 0-56. Out of these questions, 7 are formulated in a negative context and scored accordingly, while the remaining 7 are formulated in a positive context and scored in reverse. The test is also designed to identify two sub-factors: perceived self-efficacy and stress/discomfort perception. The main objectives of this research are to demonstrate that test questions may not have equal importance using artificial intelligence techniques, reveal which questions exhibit variations in the society using machine learning, and ultimately demonstrate the existence of distinct patterns observed psychologically. This study provides a different perspective from the existing psychology literature by repeating the test through machine learning. Additionally, it questions the accuracy of the scale used to interpret the results of the perceived stress test and emphasizes the importance of considering differences in the prioritization of test questions. The findings of this study offer new insights into coping strategies and therapeutic approaches in dealing with stress. Source code: <https://github.com/toygarr/pp1-r-stressed>

Keywords—perceived stress, machine learning.

I. GİRİŞ

Stres, günümüzün hızlı ve tempolu yaşam tarzıyla birlikte yaygın bir sorun haline gelmiştir ve bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlığını etkileyebilmektedir [9]. Bu nedenle, stres düzeyini objektif bir şekilde değerlendirebilen etkili ölçüm araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkçeye uyarlanan algılanan stres testini kullanarak 150 kişinin stres düzeyini tespit etme konusunda testteki soruların etkisini makine öğrenmesi yöntemleriyle değerlendirmektir.

Stres düzeyini ölçmek için kullanılan algılanan stres testindeki 14 sorunun hem pozitif hem de negatif olarak yanıt tepkisini ölçmesi, bireylerin algıladıkları stres düzeyini çeşitli yönlerden değerlendirmeyi hedeflemektedir.

Bu çalışmada, algılanan stres testinin yanı sıra, yetersiz özyeterlik algısı ve stres/rahatsızlık algısı olmak üzere iki alt faktörü de belirlemek amacıyla çoklu etiket yapısı tasarlanmıştır. Makine öğrenmesi için hazırlanan skorlama sisteminin yapısı ve içeriği, bireylerin stres düzeyini tespit etmede stres durumunun ve faktörlerin öğrenim sırasında bağımsız rol alacağı şekilde kurgulanmıştır.

Araştırmanın temel hedefleri, yapay zeka tekniklerinin kullanılmasıyla test sorularının eşit öneme sahip olmayabileceğini göstermek, makine öğrenimiyle hangi soruların yanıtlanırken toplumsal açıdan farklılık gösterdiğini ortaya koymak ve sonuç olarak psikolojik açıdan gözlemlenen belirgin kalıpların varlığını sorular üzerinden tartışmaya açmaktır. Bu çalışma, mevcut psikoloji literatüründen [1–4, 6–8] farklı bir yaklaşım kullanarak, stres düzeyini değerlendirmede etkili bulunan [5] algılanan stres testinin etkinliğini ölçmeyi amaçlamaktadır.

Bölüm 2’de verinin nasıl toplandığı, işlendiği ve skor sistemi anlatılmıştır. Bölüm 3’te veri analizi yapılırken, Bölüm 4’te makine öğrenmesi ile ilgili gerekli detaylar verilmiştir. Bölüm 5’te ise sonuçların özeti ve limitasyonlar paylaşılmaktadır.

II. MATERYAL & METODLAR

A. Veri Toplama

Veri toplama işlemi Google Forms üzerinden gerçekleştirilmiştir ve girilen yanıtlar anonim bir şekilde bir excel dosyasına kaydedilmiştir. Verinin kitlesi ağırlıklı olarak üniversite öğrencileri ve onların yakınlarıdır. Ayrıca test, Türkiye Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden önceki hafta uygulanmıştır (4 Mayıs - 11 Mayıs 2023). Psikoloji literatüründe bu testin sonucu için ölçüm aracı olarak "Algılanan Stres Ölçeği" [5] kullanılabilir.

Zaman damgası	1- Son bir ay içinde, beklenmedik bir şeylerin olması nedeniyle ne sıklıkta rahatsızlık duydunuz?	2- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yaşamınızdaki önemli şeyleri kontrol edemediğinizi hissettiniz?	3- Son bir ay içinde kendinizi ne sıklıkta, gergin ve stresli hissettiniz?	4- Son bir ay içinde, yaşamınızdaki can sıkıcı durumlarla ne sıklıkta başarılı bir biçimde baş ettiniz?	5- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yaşamınızda meydana gelen önemli değişikliklerle etkili bir biçimde başa çıktığınızı hissettiniz?	6- Son bir ay içinde ne sıklıkta, kişisel sorunlarınızla baş etme yeteneğinizden emin oldunuz?	7- Son bir ay içinde ne sıklıkta, işlerin istediğiniz gibi gittiğini hissettiniz?	8- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yapmak zorunda olduğunuz her şeyin üstesinden gelemeceğinizi düşündünüz?	9- Son bir ay içinde yaşamınızdaki rahatsız edici olayları ne sıklıkta kontrol edebildiniz?	10- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yaşamınızdaki olaylara hakim olduğunuzu hissettiniz?	11- Son bir ay içinde, kontrolünüz dışında gerçekleşen şeylerden dolayı ne sıklıkta öfkelenediniz?	12- Son bir ay içinde ne sıklıkta, üstesinden gelmek zorunda olduğunuz şeyler üzerinde düşündünüz?	13- Zamanınızı nasıl geçirdiğinizi son bir ay içinde ne sıklıkta kontrol edebildiniz?	14- Son bir ay içinde ne sıklıkta, güçlüklerin, üstesinden gelemeceğinizi kadar çoğaldığını hissettiniz?	Puan
0 2023-05-04 16:56:56.174	Bazen	Bazen	Sıklıkta	Sıklıkta	Sıklıkta	Bazen	Bazen	Nadiren	Bazen	Bazen	Nadiren	Her Zaman	Sıklıkta	Bazen	0
1 2023-05-04 17:03:36.844	Nadiren	Bazen	Sıklıkta	Sıklıkta	Sıklıkta	Sıklıkta	Bazen	Nadiren	Bazen	Sıklıkta	Nadiren	Her Zaman	Sıklıkta	Bazen	0
2 2023-05-04 17:04:10.076	Nadiren	Bazen	Sıklıkta	Her Zaman	Her Zaman	Her Zaman	Bazen	Hiç	Sıklıkta	Sıklıkta	Hiç	Her Zaman	Sıklıkta	Nadiren	0
3 2023-05-06 10:41:46.058	Hiç	Sıklıkta	Sıklıkta	Bazen	Bazen	Nadiren	Nadiren	Sıklıkta	Bazen	Bazen	Sıklıkta	Her Zaman	Sıklıkta	Sıklıkta	0
4 2023-05-06 10:45:21.998	Nadiren	Nadiren	Nadiren	Sıklıkta	Hiç	Nadiren	Nadiren	Sıklıkta	Sıklıkta	Bazen	Hiç	Bazen	Bazen	Bazen	0

(a) Ham veri

	1- Son bir ay içinde, beklenmedik bir şeylerin olması nedeniyle ne sıklıkta rahatsızlık duydunuz?	2- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yaşamınızdaki önemli şeyleri kontrol edemediğinizi hissettiniz?	3- Son bir ay içinde kendinizi ne sıklıkta, gergin ve stresli hissettiniz?	4- Son bir ay içinde, yaşamınızdaki can sıkıcı durumlarla ne sıklıkta başarılı bir biçimde baş ettiniz?	5- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yaşamınızda meydana gelen önemli değişikliklerle etkili bir biçimde başa çıktığınızı hissettiniz?	6- Son bir ay içinde ne sıklıkta, kişisel sorunlarınızla baş etme yeteneğinizden emin oldunuz?	7- Son bir ay içinde ne sıklıkta, işlerin istediğiniz gibi gittiğini hissettiniz?	8- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yapmak zorunda olduğunuz her şeyin üstesinden gelemeceğinizi düşündünüz?	9- Son bir ay içinde yaşamınızdaki rahatsız edici olayları ne sıklıkta kontrol edebildiniz?	10- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yaşamınızdaki olaylara hakim olduğunuzu hissettiniz?	11- Son bir ay içinde, kontrolünüz dışında gerçekleşen şeylerden dolayı ne sıklıkta öfkelenediniz?	12- Son bir ay içinde ne sıklıkta, üstesinden gelmek zorunda olduğunuz şeyler üzerinde düşündünüz?	13- Zamanınızı nasıl geçirdiğinizi son bir ay içinde ne sıklıkta kontrol edebildiniz?	14- Son bir ay içinde ne sıklıkta, güçlüklerin, üstesinden gelemeceğinizi kadar çoğaldığını hissettiniz?
0	2	2	3	3	3	2	2	1	2	2	1	4	3	2
1	1	2	2	3	3	3	2	1	2	3	1	4	3	2
2	1	2	3	4	4	3	2	0	3	3	0	4	3	1
3	0	3	3	2	2	1	1	3	2	2	3	4	3	3
4	1	1	1	3	0	1	1	3	3	2	0	2	2	2

(b) Düzenlenmiş veri

Şekil 1: Stres skorlarını hesaplamadan önce veri seti yapısı.

Sorular

- 1- Son bir ay içinde, beklenmedik bir şeylerin olması nedeniyle ne sıklıkta rahatsızlık duydunuz?
- 2- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yaşamınızdaki önemli şeyleri kontrol edemediğinizi hissettiniz?
- 3- Son bir ay içinde kendinizi ne sıklıkta, gergin ve stresli hissettiniz?
- 4- Son bir ay içinde, yaşamınızdaki can sıkıcı durumlarla ne sıklıkta başarılı bir biçimde baş ettiniz?
- 5- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yaşamınızdaki meydana gelen önemli değişikliklerle etkili bir biçimde başa çıktığınızı hissettiniz?
- 6- Son bir ay içinde ne sıklıkta, kişisel sorunlarınızla baş etme yeteneğinizden emin oldunuz?
- 7- Son bir ay içinde ne sıklıkta, işlerin istediğiniz gibi gittiğini hissettiniz?
- 8- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yapmak zorunda olduğunuz her şeyin üstesinden gelemeceğinizi düşündünüz?
- 9- Son bir ay içinde yaşamınızdaki rahatsız edici olayları ne sıklıkta kontrol edebildiniz?
- 10- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yaşamınızdaki olaylara hakim olduğunuzu hissettiniz?
- 11- Son bir ay içinde, kontrolünüz dışında gerçekleşen şeylerden dolayı ne sıklıkta öfkelenediniz?
- 12- Son bir ay içinde ne sıklıkta, üstesinden gelmek zorunda olduğunuz şeyler üzerinde düşündünüz?
- 13- Zamanınızı nasıl geçirdiğinizi son bir ay içinde ne sıklıkta kontrol edebildiniz?
- 14- Son bir ay içinde ne sıklıkta, güçlüklerin, üstesinden gelemeceğinizi kadar çoğaldığını hissettiniz?

Ters puanlanan maddeler: 4, 5, 6, 7, 9, 10, 13

Faktör I: Yetersiz özyeterlik algısı: 4, 5, 6, 8, 9, 10, 13

Faktör II: Stres/rahatsızlık algısı: 1, 2, 3, 7, 11, 12, 14

B. Kullanılan Skor Sistemi

Bu çalışma, yapay zeka ödevi kapsamında bireyin stresli olup olmadığını farklı bir yöntem ile değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada testi tamamlayan yeni bir kişinin test sonucunun makine tarafından tahmin edilip edilemeyeceği ve cevaplandırılan soruların kapsamına göre stresin türünün sınıflara ayrılıp ayrılamayacağı değerlendirilmiştir.

Ölçekteki puanlama sistemi algoritma olarak kurgulanarak, kapalı olarak tüm veri setine işlenmiştir. *skor*, *faktor_1_skor* ve *faktor_2_skor* sütunları; stres puanı, faktör I puanı ve faktör II puanını temsil etmektedir. *stres*, *faktor_1* ve *faktor_2* ise, bizim bir eşik değeri belirleyerek sonradan eğitim için oluşturduğumuz etiketlere denk gelmektedir. *Stres* için eşik değeri 0-56'nın ortalaması olan 28 iken, *faktör I* ve *faktör II* için 14'tür. Bunun sebebi her bir faktörden 7'şer soru vardır ve yine ortalama puan 14'e denk gelmektedir. Bu seçimi yaparken genel geçer bir yöntem kullanmış olsakta popülasyon üzerinde anlamlı bir dağılımın ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Bu etiketleri kullanarak sistem ayrı ayrı değil çoklu etiketli (multi-label) olarak değerlendirilecektir. Dolayısıyla birey stres seviyesi eşik üstünde olmamasına rağmen faktör I ve/veya faktör II özelliklerini model üzerinde de gösterebilecektir.

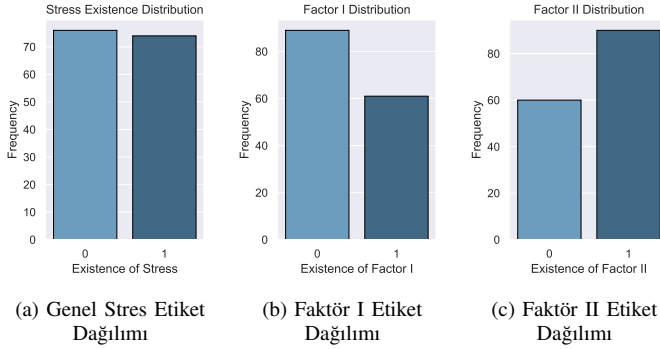
	skor	faktor_1_skor	faktor_2_skor	stres	faktor_1	faktor_2
0	26	10	16	0	0	1
1	22	8	14	0	0	1
2	17	4	13	0	0	0
3	34	15	19	1	1	1
4	26	16	10	0	1	0

Şekil 2: Hesaplanan puan ve etiket yapısı.

III. VERİ ANALİZİ

Bu makalede, stres testi sonuçları üzerinde keşifsel veri analizi gerçekleştirildi. Öncelikle, veri setinin yapısı incelendi ve popülasyonun farklı durumlar için dağılımı analiz edildi. Ardından, her bir sorunun stres düzeyini ne ölçüde etkilediğini anlamak amacıyla çeşitli analizler yapıldı (bu analizler daha ayrıntılı bir şekilde makine öğrenmesi bölümünde açıklanacaktır).

Bu analizler, popülasyon yapısını açıklamada yardımcı olabileceği gibi pek çok içgörü sağlamaktadır. Dolayısıyla çeşitli dağılımları görselleştirmek ve yorumlamak için bu grafikleri de çıkardık.

Şekil 3: Etiket dağılımları.

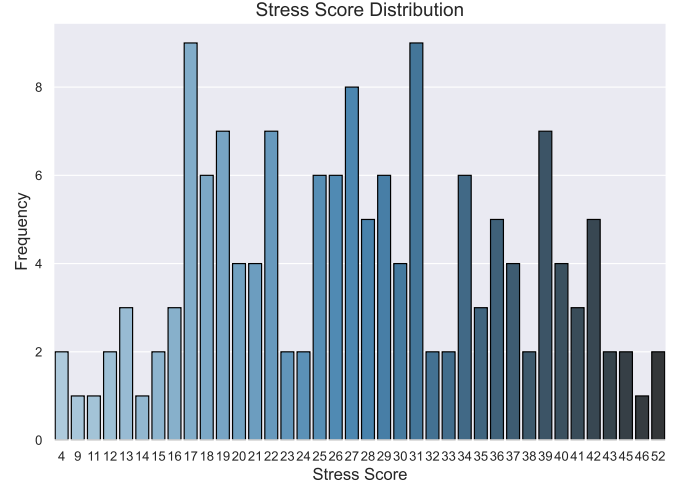
	Genel Stres	Faktör I	Faktör II
count	150	150	150
mean	27.72	12.12	15.60
std	9.65	5.56	5.35
min	4	0	2
25%	20	8	11
50%	27	12	16
75%	35	16	20
max	52	26	28

Tablo I: Popülasyonun istatistiksel dağılımı.

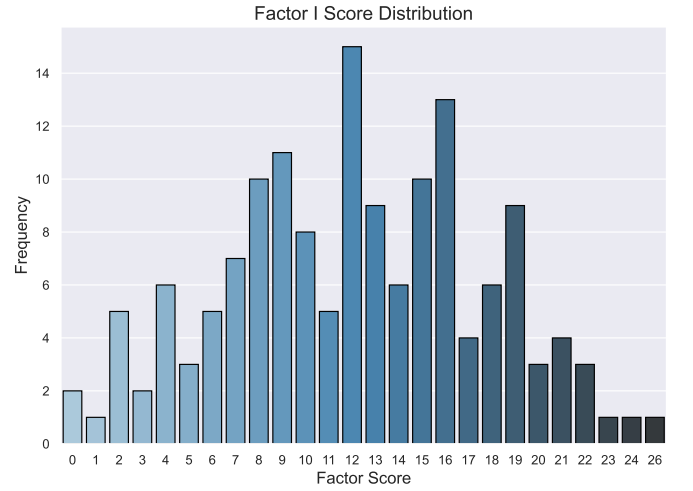
	Stres	Faktör I	Faktör II
0	76	89	60
1	74	61	90

Tablo II: Popülasyonun etiket dağılımı.

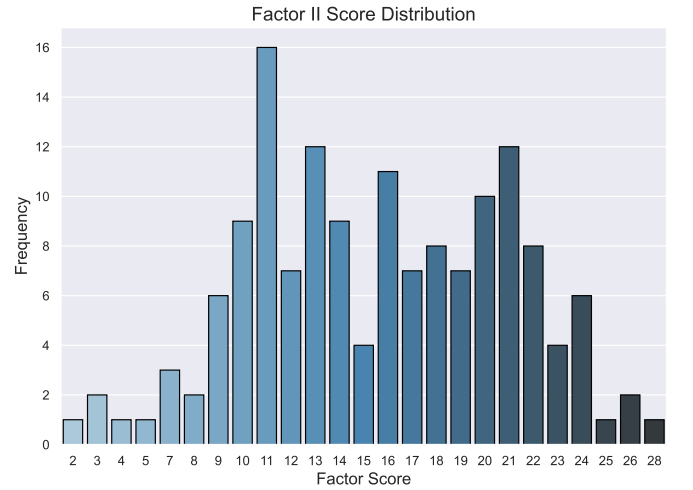
Faktör I ve faktör II (Fig. 3b ve 3c) etiket dağılımları görece dengesizken, genel stres (Fig. 3a) popülasyonda eşit olarak dağılmıştır. Faktör I soruları ağırlıklı olarak öz yeterlikle alakalıyken, Faktör II sorularının sinir/stres ile doğrudan alakalı olması bu aradaki farkı açıklamaktadır. Tablo I'e bakıldığında teste katılanların detaylı istatistiksel bilgileri görülebilmektedir. Fig. 4a'ya bakıldığında, genel stres düzeyinin popülasyon üzerinde orantılı dağıldığı görülebilmektedir. Fig. 4b ve 4c analize dahil edildiğinde ise kişilerin farklı nedenlerle stresli değerlendirilebildiği gösterilmektedir.

(a) Genel Stres Skor Dağılımı

(b) Faktör I Skor Dağılımı

(c) Faktör II Skor Dağılımı

Şekil 4: Popülasyon yapısı.

IV. MAKİNE ÖĞRENMESİ

Sunduğumuz hipotez, her bir sorunun stres düzeyini belirtmede eşit nitelikte olmadığını, makine öğrenmesi yöntemlerinin bu farkı ortaya çıkarabileceğini öne sürmektedir. Bununla birlikte, makine öğrenme modeli, hangi sorunun neyi ifade ettiği hakkında bilgi sahibi olmadığından, yalnızca tarafımızdan belirlenen 0 ve 1 etiketlerine dayanarak kendini optimize etmektedir.

Sonuçları elde etmek için bir pipeline tasarlanmıştır ve bu tasarım, tek bir çalıştırma ile 5 farklı rastgele durum için tüm sonuçları kaydedebilmektedir. Bu pipeline, XGBoost, Random Forest, Decision Tree, Gradient Boosting, CatBoost ve AdaBoost olmak üzere 6 farklı makine öğrenmesi modelinden oluşmaktadır. Her bir model, veri setinin 5 farklı rastgele durumu için sonuçları elde edilmiş ve raporlanmıştır. Modeller, sklearn'in MultiOutputClassifier sınıfı kullanılarak çok-etiketli yapıda çalışacak şekilde düzenlenmiştir. Sonuçların değerlendirilmesinde, makro kesinlik (macro precision), makro geri çağırma (macro recall) ve makro F1 skoru tercih edilmiştir. Makro yaklaşımının tercih edilme sebebi, faktör I ve faktör II etiketlerinin dengeli bir dağılıma sahip olmamasıdır. Bu durumu göz ardı etmemek ve her etiketin sonuç üzerinde eşit etkiye sahip olmasını sağlamak için "makro" yaklaşımı kullanılmaktadır.

$$\text{Macro Precision} = \frac{\sum_n \left(\frac{TP}{TP+FP} \right)}{\text{sınıf sayısı } (n)} \quad (1)$$

$$\text{Macro Recall} = \frac{\sum_n \left(\frac{TP}{TP+FN} \right)}{\text{sınıf sayısı } (n)} \quad (2)$$

$$\text{Macro F1 Score} = \frac{\sum_n \left(\frac{2*TP}{2*TP+FP+FN} \right)}{\text{sınıf sayısı } (n)} \quad (3)$$

K-fold ve benzeri yaklaşımların bu çalışma için veri sayısının yeterli olmaması gibi sebeplerle uygun olmadığını düşündüğümüz için daha önce farklı bir alanda kullandığımız yaklaşım ile cross-validation gerçekleştirilmiştir [10]. Aynı zamanda özellikler incelenirken, PCA gibi yöntemler ile istatistiksel veri kaybına uğramaya gerek kalmadan çözülebilecek bir problem ile çalıştığımız için PCA ve benzeri yöntemler de kullanılmamıştır. Ancak özellik analizi ve test kapsamında sorulan soruların modeller üzerindeki etkisi detaylı ve makine öğrenmesi literatürüne uygun şekilde incelendi.

Model	Precision	Recall	F1 Skoru
ADA	92.53 ± 5.07	91.96 ± 3.13	92.05 ± 2.93
CB	90.67 ± 2.70	91.07 ± 5.69	90.71 ± 4.04
DT	86.86 ± 4.08	90.56 ± 2.02	88.29 ± 1.55
GB	89.54 ± 3.25	90.59 ± 5.09	89.88 ± 3.54
RF	91.71 ± 2.33	90.85 ± 4.27	91.17 ± 3.09
XGB	90.68 ± 4.53	92.81 ± 5.12	91.58 ± 3.93

Tablo III: Veri setinin 5 farklı rastgele durumu için 6 farklı modelin ortalama multilabel sonuçları.

Makine öğrenmesi sonuçlarının değerlendirilmesi

En başarılı olan model AdaBoost iken en başarısız olan model Decision Tree olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca bu modeller için " karmaşıklık matrisi" (Fig. 6 ve 7) çıkarılarak daha detaylı olarak incelenmiştir. Buna ek olarak, CatBoost, Random Forest ve XGBoost modelleri de %90 başarıyı geçmektedir. Bu durum, makine öğrenmesi modellerinin hiçbir kural vermesek dahi elimizdeki popülasyonun sorulara verdiği yanıt ile stres durumu arasındaki ilişkiyi kullanılan mevcut test üzerinden yakalayabildiğini göstermektedir.

Farklı durumlarda aynı modelin karmaşıklık matrisleri incelendiğinde (Fig. 6 ve 7), test setine giden bireyler değiştiğinde tahmin başarısındaki değişikliğin nasıl etkilendiği görülmektedir.

Stres durumu AdaBoost modelinde ilk durumda 2, ikinci durumda 1, üçüncü durumda 3, dördüncü durumda 0 ve beşinci durumda 4 kişi için hata yapmıştır. Faktör I ve Faktör II tahmini daha zor gibi gözükse de Faktör I'in neredeyse tüm durumlarda stres durumundan daha doğru tahmin edildiği görülebilmektedir. Model Faktör II'de ise birinci ve ikinci durumda 6 ve 4 hata, kalan durumlarda ise 3 kişide hata yapmaktadır.

Stres durumu Decision Tree modelinde ilk durumda 2, ikinci durumda 2, üçüncü durumda 6, dördüncü durumda 3 ve beşinci durumda 3 kişi için hata yapmıştır. Bu model için Faktör I tespiti de AdaBoost'a göre daha zayıftır. Faktör I için yaptığı hata sayıları, 3, 5, 4, 3 ve 4 iken Faktör II'de 6, 4, 3, 2 ve 3'tür.

2- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yaşamınızdaki önemli şeyleri kontrol edemediğinizi hissettiniz?

(Faktör II, Negatif Soru, önemli)

6- Son bir ay içinde ne sıklıkta, kişisel sorunlarınızla baş etme yeteneğinizden emin oldunuz?

(Faktör I, Pozitif Soru, önemli)

9- Son bir ay içinde yaşamınızdaki rahatsız edici olayları ne sıklıkta kontrol edebildiniz?

(Faktör I, Pozitif Soru, önemli)

14- Son bir ay içinde ne sıklıkta, güçlüklerin, üstesinden gelemediğiniz kadar çoğaldığını hissettiniz?

(Faktör II, Negatif Soru, önemli)

5- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yaşamınızda meydana gelen önemli değişikliklerle etkili bir biçimde başa çıktığınızı hissettiniz?

(Faktör I, Pozitif Soru, az önemli/önemsiz)

10- Son bir ay içinde ne sıklıkta, yaşamınızdaki olaylara hakim olduğunuzu hissettiniz?

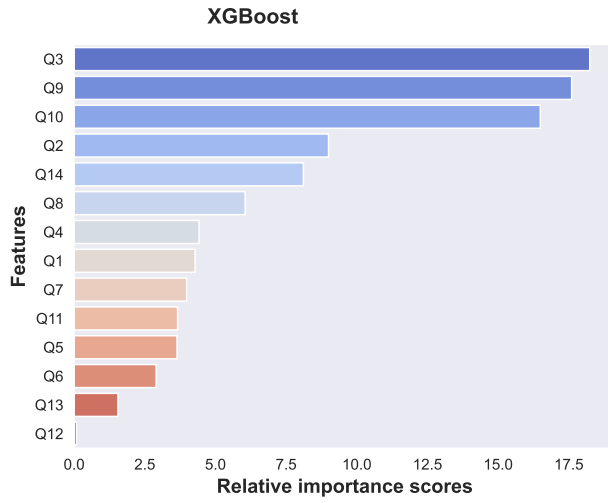
(Faktör I, Pozitif Soru, az önemli/önemsiz)

12- Son bir ay içinde ne sıklıkta, üstesinden gelmek zorunda olduğunuz şeyler üzerinde düşündünüz?

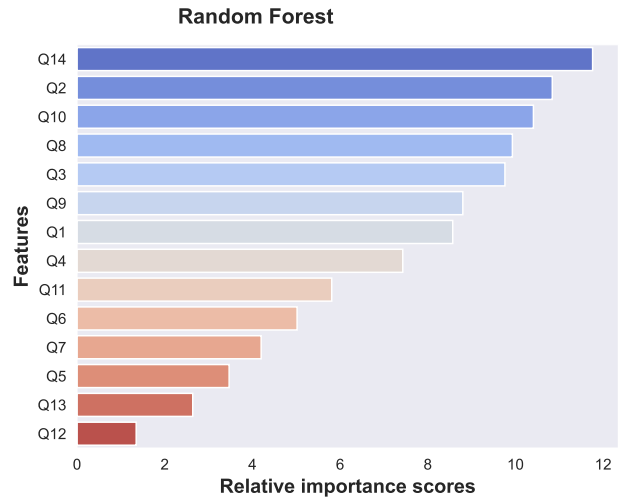
(Faktör II, Negatif Soru, az önemli/önemsiz)

13- Zamanınızı nasıl geçirdiğinizi son bir ay içinde ne sıklıkta kontrol edebildiniz?

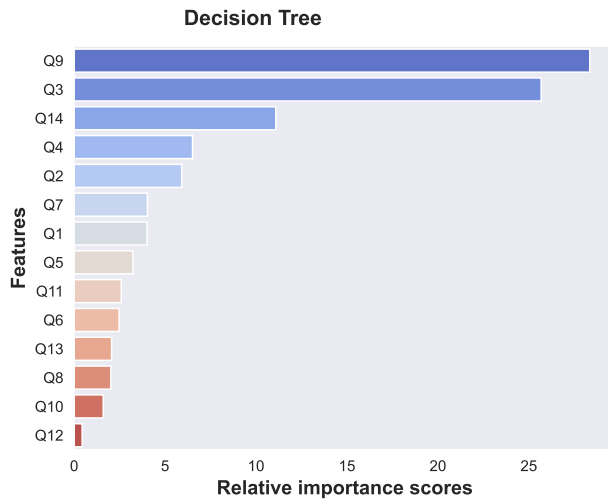
(Faktör I, Pozitif Soru, az önemli/önemsiz)

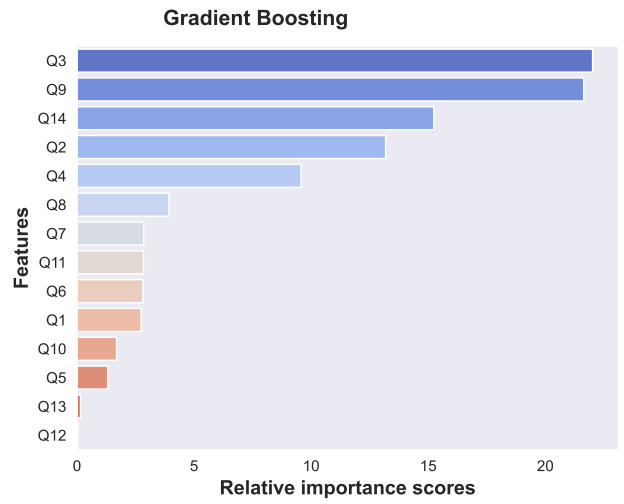
(a)

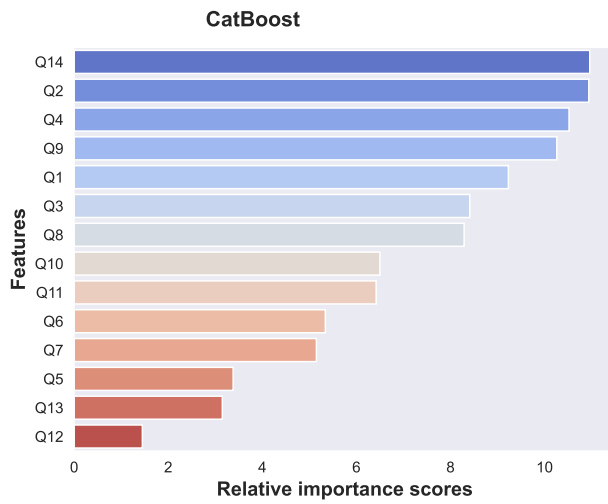
(b)

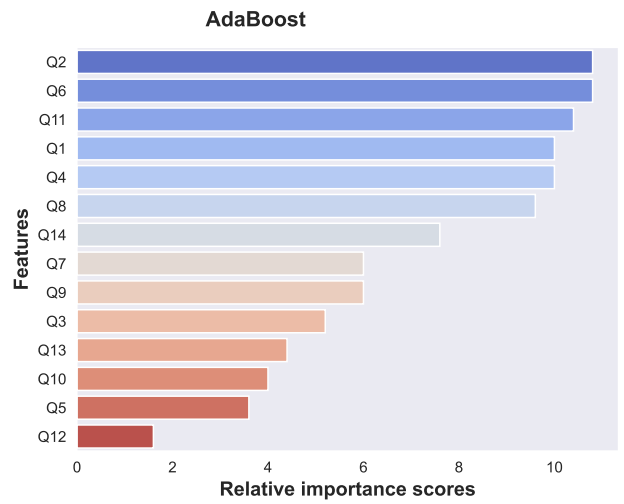
(c)

(d)

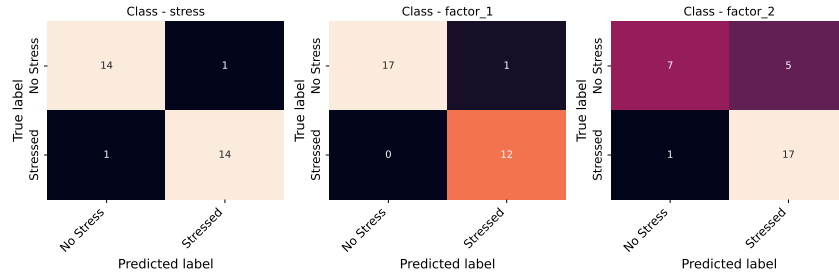

(e)

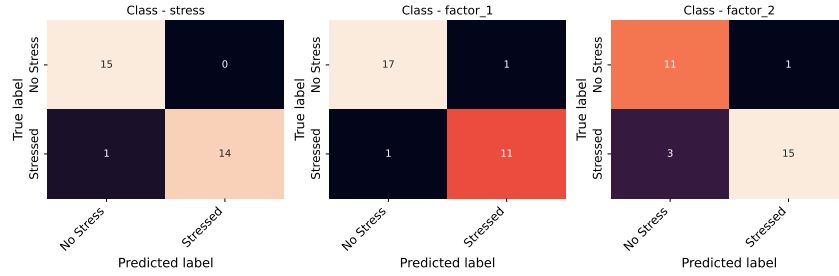

(f)

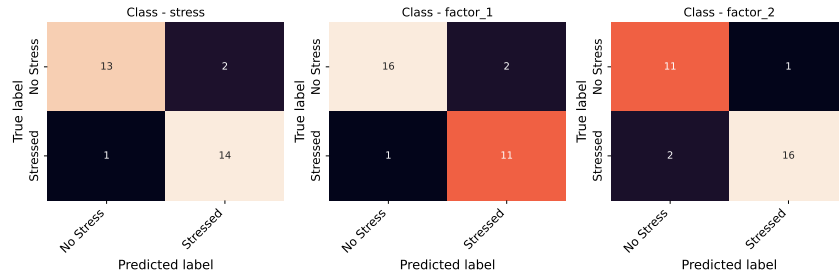
Şekil 5: Veri setinin 5 farklı rastgele durumu için 6 farklı modelin sorulara verdiği ortalama önem sonuçları.

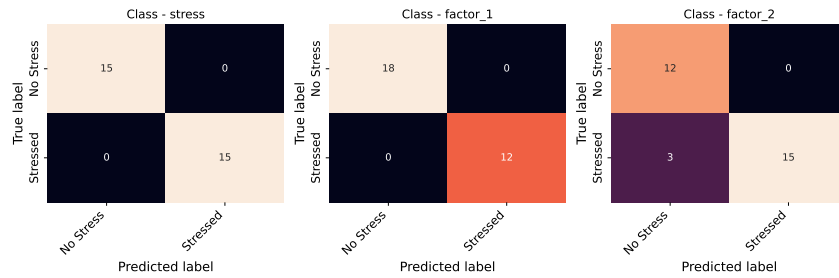
(a) Durum 1

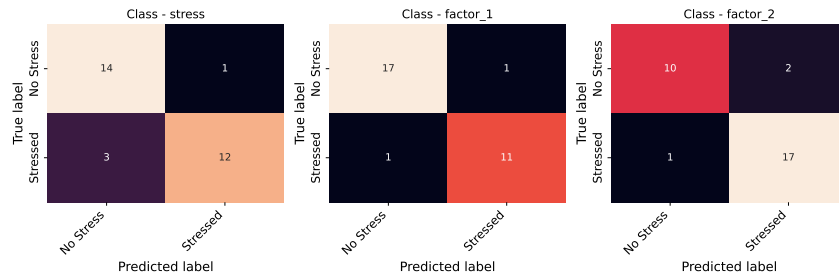
(b) Durum 2

(c) Durum 3

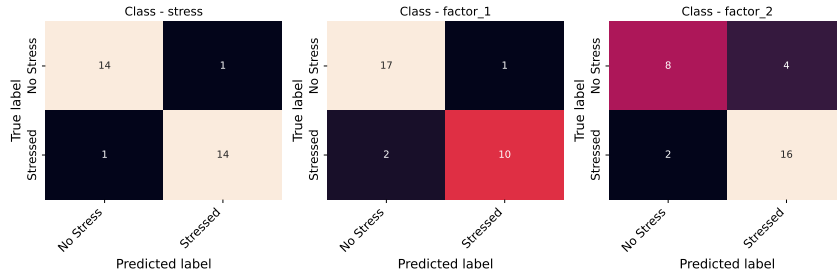

(d) Durum 4

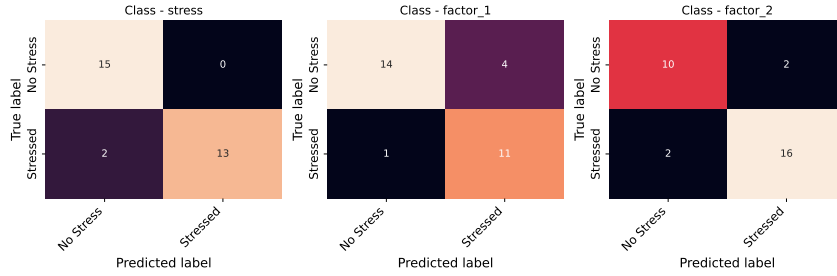

(e) Durum 5

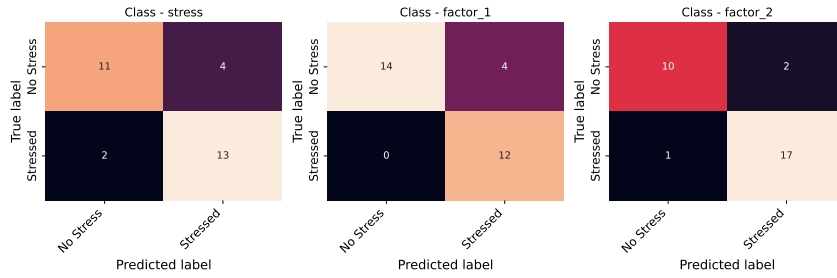
Şekil 6: AdaBoost, 5 farklı dağılım için karmaşıklık matrisleri.

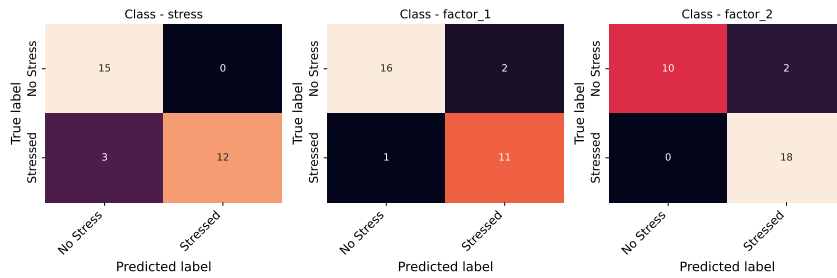
(a) Durum 1

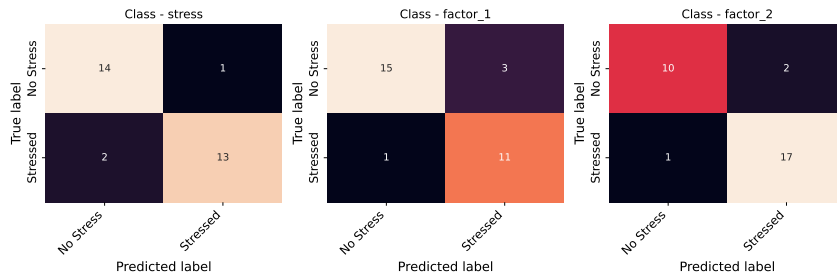
(b) Durum 2

(c) Durum 3

(d) Durum 4

(e) Durum 5

Şekil 7: Decision Tree, 5 farklı dağılım için karmaşıklık matrisleri.

A. Soruların Analizi

6 farklı modelin 5 farklı veri seti dağılımı için oluşturulmuş ortalama soru önem miktarları Fig. 5'teki gibidir.

Fig. 5 incelendiğinde, Q3'ün 2 model tarafından (Fig. 5a ve 5d), Q14'ün 2 model tarafından (Fig. 5b ve 5e), Q9 ve Q3'ün en kötü model tarafından (Fig. 5c) ve Q2 ve Q6'nın en iyi model tarafından (Fig. 5f) seçildiği görülmektedir. Q12 tüm modeller için en anlamsız soru olarak seçilmiştir ve arkasından çoğunlukla Q13 gelmektedir. Bunların yanı sıra Q10 ve Q5'de zaman zaman en az dikkate alınan sorular olarak yerlerini almışlardır.

Bu sonuçlar popülasyon üzerine her sorunun aynı etkiyi yaratmadığını ve belirli soruların da oldukça ayırt edici olduğunu göstermektedir. Burada yapılabilecek çıkarım, bazı soruların yapısından dolayı varyansa çok açık olmaması ve bu soruların popülasyondaki bireyleri ayırt etme konusunda anlamlı olmayabileceğidir. Modeller sorular arasındaki bu ilişkileri minimum bilgiyle keşfetmektedir. Gelecekte, makineye daha fazla bilgi sağlayarak ve daha büyük bir popülasyon kullanarak bu çalışmanın replikasyonunun yapılması, soruların insanların stresini ölçmede ne kadar etkili olduğunu tanımlamada alternatif bir göz olarak yerini alabilir.

V. SONUÇ

Q2, Q6, Q9 ve Q14 modeller için en önemli sorular, Q5, Q10, Q12 ve Q13 en az dikkate alınan sorular olarak değerlendirilmiştir. 6 farklı model için %(88.29-92.05) ortalama skor elde edilmiştir. Bu başarıyı, veri sayısı ve problemin zorluğu göz önüne alındığında oldukça önemlidir.

Bu çalışmada limitasyon olarak dikkat edilmesi gereken veri sayısının genelleştirilmiş bir sonuç için yeterli olmayabileceğidir. Bunun yanı sıra anket sırasında demografik bilgi toplanmaması sebebiyle bir gruba özel değil, anketin eriştiği her yaş ve kitleden veri toplanmıştır.

KAYNAKÇA

- [1] Kia K Asberg, Clint Bowers, Kimberly Renk, and Cliff McKinney. A structural equation modeling approach to the study of stress and psychological adjustment in emerging adults. *Child psychiatry and human development*, 39:481–501, 2008.
- [2] Z Baltas, Y Atakuman, and Y Duman. Standardization of the perceived stress scale: Perceived stress in turkish middle managers. In *Stress and Anxiety Research Society 19th International Conference. İstanbul: Bogazici University*, 1998.
- [3] Sheldon Cohen, Tom Kamarck, and Robin Mermelstein. A global measure of perceived stress. *Journal of health and social behavior*, pages 385–396, 1983.
- [4] Mehmet Eskin. Reliability of the turkish version of the perceived social support from friends and family scales, scale for interpersonal behavior, and suicide probability scale. *Journal of Clinical Psychology*, 49(4):515–522, 1993.
- [5] Mehmet Eskin, Hacer Harlak, Fatma Demirkıran, and Çiğdem Dereboy. Algılanan stres ölçeğinin türkçeye uyarlanması: güvenilirlik ve geçerlik analizi. In *New/Yeni Symposium Journal*, volume 51, pages 132–140, 2013.

- [6] Müge Çelik Örucü and Ayhan Demir. Psychometric evaluation of perceived stress scale for turkish university students. *Stress and Health: Journal of the International Society for the Investigation of Stress*, 25(1):103–109, 2009.
- [7] R Siqueira Reis, AA Hino, and CR Añez. Perceived stress scale. *J. health Psychol*, 15(1):107–114, 2010.
- [8] Holly H Schiffrin and S Katherine Nelson. Stressed and happy? investigating the relationship between happiness and perceived stress. *Journal of happiness studies*, 11:33–39, 2010.
- [9] Neil Schneiderman, Gail Ironson, and Scott D Siegel. Stress and health: psychological, behavioral, and biological determinants. *Annu. Rev. Clin. Psychol.*, 1:607–628, 2005.
- [10] Toygar Tanyel, Nadarajan Chandran, Nguyen Minh Duc, and Bilgin Keserci. Deciphering machine learning decisions for distinguishing between posterior fossa tumor types using mri features: What does the data tell us? Available at SSRN 4421493, 2023.